

Nodig voor bio-landbouw: grondbank, daadkracht en verlangen aanwakkeren

'Den Haag' moet aan de slag. Daarover waren boeren, burgers, buitenlui en politici het hartgrondig eens op 10/10 op het Land van Ons seminar over grondbeleid. De grondprijs is hoog, grond is schaars en visie en beleid van de overheid ontbreekt. Om te groeien van nu 4% biologische landbouw naar 15% in 2030 blijft zo een utopie. Tijd voor discussie dus, ook als onderdeel van de viering van vijf jaar Land van Ons. En tijd voor oplossingen: we lanceerden op het seminar ons grondbank voorstel om biologisch boeren meer kans te geven. De plek voor het seminar was uiteraard Den Haag.

Grondbeleid hoog op de politieke agenda - met dat doel nodigden we politici uit. CU, GL-PVDA, Partij voor de Dieren en VOLT waren er. Als vertegenwoordigers van de boeren waren aanwezig akkerbouwer en vicevoorzitter Boerennatuur Henk Smith, Merel Straathof, melkveehouder en bestuurslid Nederlands Agrarisch Jongeren Contact (NAJK) en Howard Koster boer op onze Biesterhof boerderij. Lid van de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur Krijn Poppe schetste de situatie voor jonge boeren. Mathijs Visser vicevoorzitter van Land van Ons bepleitte een voorstel voor een actief grondbeleid door de overheid met een grondbank en indeplaatsstelling.

Nederland meest liberale grondbeleid

Krijn Poppe was helder: de hoge grondprijs, schaarse grond en 75% verkoop van grond via inschrijving, drijft jonge boeren uit de markt. De stoppers-regeling werkt niet; sommige boeren kopen grond elders met het geld van verkoop van hun grond. "Nederland heeft de grootste landbouwproblematiek van Europa en het meest liberale grondbeleid. Terecht dat boeren kaders willen." Zijn Raad adviseert de overheid en ziet graag dat de politiek een aantal vragen centraal stelt in het creëren van visie en beleid. Poppe: "We stevenen af op een metropool van 20 miljoen mensen met landbouw en natuur tussen de steden. Dus vraag ik aan de politiek: Wat als waardeverlies (door hogere emissie-eisen) aftrekbaar is en beleggers en stoppende boeren hun geld niet in grond steken? Wat als er een grondbank actief is (want de huidige is niet actief)? We subfuncties hebben voor grond, net als voor industrieterreinen, afhankelijk van de omgeving? Er zonerings is, zoals de Agrarische Hoofdstructuur met overgangsgebieden?"

Uit hun slaap

Die vragen zijn fundamenteel. Vooral voor jonge (bio)boeren. Zij maken zich zorgen over hun toekomst, zo toont de Land van Ons [enquête onder een kleine 300 jonge \(bio-\)boeren](#). Matthijs Visser gaf aan wat hen uit hun slaap houdt: overheidsbeleid, milieuregels, grondgebrek en stikstof. En dan noemen biologische boeren ook vaker financiering en afzetprijzen. 1 op de 10 ondervraagden denkt zelf over emigratie. Terwijl ca. 25% van de gangbare boeren de overgang naar biologisch boeren wil overwegen, als de voorwaarden daarvoor gunstig genoeg zijn. Het vertrouwen in de politiek broos.

Grote instrumentenkoffer

De drie aanwezige boeren herkenden de zorgen van hun jonge collega's. "Je vraagt je soms af waarom je het eigenlijk doet," zei Merel. Zij gaf aan dat NAJK-leden "heil" zien in zonerings, met overheidskeuzes in functies voor grond, waaronder biologisch boeren. Wel met een "grote instrumentenkoffer" erbij. Maar Merel vertelde ook dat het NAJK "bijna zover is" dat ze jonge boeren gaan aanraden te emigreren. Howard zei dat zonder Land van Ons zijn wens om

regeneratief te boeren nooit werkelijkheid was geworden. Henk gaf aan dat voor verandering we "het verlangen om biologisch te boeren moeten aanwakkeren." Van de politiek vraagt dat visie en beleid. "Kijk naar wat er goed gaat, leer daarvan, en vergemakkelijk de overgang naar biologisch. Maak keuzes - de politiek schopt die bal al 30 jaar vooruit."

Grondbank met mandaat

Bij monde van Matthijs pleitte Land van Ons voor een grondbank als actief instrument (de huidige Nationale Grondbank is passief) . "Anders blijft Nederland op slot en komen we niet van ons stikstofprobleem af en blijven de zorgen van jonge boeren over hun toekomst." Land van Ons is blij met het brede draagvlak bij de aanwezige partijen voor de nieuwe pachtregeling en dat er aandacht is voor boer en natuur in de partijprogramma's. "Vul dat aan met een *actieve* grondbank en de invoering van een indeplaatsstellingsysteem ("IDPS") voor landbouwgrond In Nederland."

Alle grond in eigendom van de overheid komt dan in regionale grondbanken, onder nationale regie en met een duidelijk mandaat. Het idee is dat voorgenomen grondtransacties gemeld moeten worden en dat de overheid de mogelijkheid heeft om als koper in te stappen en de grond te verwerven (die dus al verkocht zou worden), een zogeheten "indeplaatsstelling". De grond in de grondbanken kan uitgegeven worden (via pacht, verkoop of als onderdeel van kavelruil) voor verbetering van de landbouwstructuur, biologische en natuurinclusieve landbouw, en andere maatschappelijke doelen. Zo kan de overheid kansen creëren voor jonge en biologische boeren. Het idee is niet dat de overheid stelselmatig ingrijpt op de grondmarkt maar wel over de instrumenten beschikt om te kunnen sturen. Natuurlijk moet een dergelijk systeem goed worden ingebed in bestaande wet- en regelgeving. Belangrijk is in elk geval dat de grondbanken een mandaat krijgen voor de lange termijn, en dat burgers en boeren mee kunnen besturen.

Volgens de enquête is een flink deel van de ondervraagde jonge boeren positief over het grondbank/indeplaatsstellingsysteem. Een nog groter deel wil die ook daadwerkelijk gebruiken.

In twee dagen eruit

Wat vindt de politiek? De CU bepleitte ruimte voor boeren die willen overgaan op biologisch, is voor zoneringsruimte en wil 5 miljard vrijmaken voor doelsturing extensivering en natuurbeheer. Judith Westrik: "Land van Ons is een voorbeeld van hoe je overdracht binnen families en nieuwe instroom makkelijker maakt." Laura Bromet van GL-PVDA stelde dat er breed draagvlak voor duurzame landbouw is in de Tweede Kamer. "Als de overheid heldere kaders stelt, ben ik er met mijn mede-Kamerleden in twee dagen uit. Iedereen snakt naar een duidelijke overheid met visie en kaders. Vrijwilligheid is natuurlijk te verkiezen maar we weten dat meer nodig is. GroenLinks-PvdA is bereid die verantwoordelijkheid te dragen".

Woest aantrekkelijk

Partij voor de Dieren wil 75% krimp van de veestapel gezien de slechte staat van de natuur. Falko van Hasselt: "Zo komt land vrij voor woningbouw én biologische akkerbouw en genereren we meer biodiversiteit." Volgens Volts Simone Ritsen, ook lid van Land van Ons, wil haar partij een actieve grondbank, met voorrang voor natuurinclusieve boerenbedrijven: "Wij gaan voor 25% in 2030". Over vrijwillig of onvrijwillig uitkopen verschillen de meningen: GL-PVDA, PvdD en VOLT zien dat als optie, de CU niet. Iedereen is het er wel over eens dat Den Haag, zoals Simone zei, "biologisch boeren woest aantrekkelijk moet maken".

